Cezaevinden AİHM Sitesine Erişim

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	22.07.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2023/6019	Anayasa 26, 5275 s. K. m.67/3, 6216 s. K. m.50

ÖZET

Tutuklu başvurucunun davaları için AİHM'in resmî sitesindeki içtihat rehberlerine erişim talebi, eğitim amaçlı olmadığı gerekçesiyle reddedildi. AYM, talebin neden eğitim kapsamında sayılmadığı ve güvenliği nasıl etkileyeceği tartışılmadığı için ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/cezaevinde-aihm-sitesine-erisim-ifade-ozgurlugu-aym-2023-6019/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

(Başvuru Numarası: 2023/6019)

Karar Tarihi: 22/7/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin resmî internet sitesine erişim talebinin kabul edilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan tutuklu olarak Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) bulunmaktadır.

3. Başvurucu 13/10/2022 tarihinde Ceza İnfaz Kurumuna dilekçe yazarak "hakkındaki ceza yargılamasının devam ettiğini, aynı zamanda Anayasa Mahkemesinde derdest bireysel başvurularının bulunduğunu, hem ceza yargılamasında hem de bireysel başvuru dosyalarında yararlanmak üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) resmi internet sitesinde bulunan içtihat rehberine erişmek için internetten faydalandırılmasını" talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu

19/10/2022 tarihinde "başvurucunun internet bağlantılı bilgisayarı kullanım amacının eğitim ve kültürel amaçlı olmadığını" belirterek talebin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunun kararına karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Şikâyeti inceleyen Bodrum İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 21/10/2022 tarihinde "5275 sayılı Kanun'da tutukluların eğitim ve iyileştirme faaliyeti dışında bilgisayar ve internet olanaklarından faydalanabileceklerine dair emredici bir hüküm bulunmadığı" gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş; itirazı inceleyen Bodrum Ağır Ceza Mahkemesi 15/12/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 5/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 17/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; hakkındaki ceza yargılamasının ve Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuru dosyalarının derdest olduğunu, avukatından uzakta bir ceza infaz kurumunda bulunduğunu ve avukatı ile yeterli iletişimi kuramadığını, ailesi ile de hukuksal konuları görüşebilecek bir ortamının bulunmadığını, bu nedenle savunmasında yararlanmak üzere AİHM'in resmî sitesinde yer alan içtihat rehberlerine erişmek istediğini belirtmiştir. AİHM'in resmî internet sitesinde yer alan içtihat rehberlerine erişmek için internet olanaklarından yararlanmayı talep eden başvurucu, idare ve mahkemelerin genel geçer gerekçelerle talebini reddettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca; İnfaz Hâkimliğinin kararı sonrası Ceza İnfaz Kurumuna başvurarak "AİHM'in resmi internet sitesine erişim imkanı verilmiyorsa en azından söz konusu sitede yer alan içtihat rehberlerinin internet erişimi olmayan bir bilgisayara indirilerek kendisinin bu rehberlere erişiminin sağlanmasını" talep ettiğini ancak bu talebine de olumlu veya olumsuz bir yanıt verilmediğini, bu hâliyle Ceza İnfaz Kurumunun talebinin karşılanmasına yönelik hiçbir girişimde bulunmadığını iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında -genel hatlarıyla- bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, tutuklu ve hükümlülerin radyo, televizyon ve internet olanaklarından yararlanma taleplerinin reddedilmesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. [1. B.], B. No: 2014/4397, 21/9/2016, § 20; [2.

B.], B. No: 2014/13310, 18/7/2018, § 19; [1. B.], B. No: 2015/5483, 10/5/2018, §§ 14-15). Bu kapsamda bir ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun resmî bir internet sitesine erişim imkânının engellenmesinin haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yönde bkz. [1. B.], B. No: 2021/63600, 3/7/2025, § 13).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesine erişiminin engellenmesiyle bilgiye erişim hakkına, dolayısıyla da ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahalenin dayanağı olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasının kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin amacının Ceza İnfaz Kurumunun düzenini ve güvenliğini sağlamak olduğu, bu bağlamda müdahalenin kamu düzeninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu aşamadan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

13. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir ([GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. B. No: 2014/12151, § 51; B. No: 2013/9343, § 68; [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

14. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir ([2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır ([2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (B. No: 2013/6223, § 29).

15. Anayasa Mahkemesi, bir ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların bilgisayar veya bu gibi bazı araçlara erişimi konusunda ceza infaz kurumu idaresinin geniş bir takdir yetkisi bulunduğunu kabul etmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumu idaresinin mahpusların kendi araçlarını bulundurmaları ve kullanmaları da dâhil olmak üzere teknik bazı araçlara ilişkin düzenlemeler yapması, bunları organize etmesi ve ceza infaz kurumu şartlarına göre denetlemesi mümkündür. Bu takdir yetkisi işin teknik boyutu, devletin olanakları, kurumların imkân ve kapasitesi ile infaz hukukunun gereklilikleri gibi koşullarla da bağlantılıdır (B. No: 2015/5483, § 15). Nitekim bu takdir

yetkisinin bir sonucu olarak 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinde, bilgisayara erişimin yalnızca eğitim ve iyileştirme programları yönünden mümkün kılındığı anlaşılmaktadır.

16. Başvurucu, internet olanağından yararlandırılmamasını şikâyet konusu etmiştir. Daha önce de vurgulandığı üzere ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda başvurucunun internet olanağından yararlandırılmamasına karar verilebilecektir. Öte yandan Anayasa'nın ve ilgili mevzuatın mahpusların haber veya fikir alma özgürlüğüne ilişkin olarak belli bir iletişim aracını güvence altına aldığı da söylenemez. Bunun sonucu olarak mahpusların bilgiye ulaşmasını anlamsız ve imkânsız hâle getirmeyen münferit uygulamalar konusunda ceza infaz kurumlarının geniş bir takdir yetkisinin olduğu vurgulanmalıdır.

17. Bununla birlikte ceza infaz kurumlarınca yapılacak belirli bir iletişim aracına getirilen kısıtlamaya ilişkin münferit uygulamaların tamamen denetimsiz alan olarak görülmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla mevcut başvurudaki gibi ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde kurumların ve mahkemelerin belirli bir iletişim aracına getirilen kısıtlamaya ilişkin uygulamaların ceza infaz kurumunun asayişi ve güvenliği için gerekli olduğunu değerlendirmeleri gerekir. Ceza infaz kurumlarından teknik bazı araçlara ilişkin yapılan başvurularda Anayasa Mahkemesi ise idarenin ve mahkemelerin bilgiye ulaşmak için kullanılan teknik bir araca getirilen kısıtlama hususundaki geniş takdir yetkilerini meşru bir temeli olmaksızın ayrımcı bir nedenle, öngörülemez ya da keyfî olarak kullanıp kullanmadıklarını inceleyecektir ([2. B.], B. No: 2019/9396, 27/2/2024, § 33).

18. Başvuru konusu olayda başvurucunun belirli bir internet sitesinden yararlandırılmaya yönelik talebi; ceza infaz kurumlarında bilgisayardan ancak eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamında yararlanılabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir. 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin 3. fıkrasının mahpuslara, eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamında olmak kaydıyla ve denetim altında internetten yararlanma olanağı sunduğu görülmektedir. Başvurucunun hakkındaki ceza yargılamasının ve Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuruların derdest olması ve bu davalarda AİHM'in içtihat rehberlerinden yararlanmak istemesi, ayrıca erişmek istediği internet sitesinin (AİHM resmî internet sitesi) de niteliği gözönüne alındığında, başvurucunun talebinin aynı zamanda 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin 3. fıkrası gereğince eğitim ve iyileştirme faaliyeti kapsamına neden girmediği anlaşılamamaktadır. Nitekim AİHM de Türkiye aleyhine verdiği bir kararında (B. No: 68550/17, 9/2/2021) Anayasa Mahkemesi ve AİHM'in resmî internet sitelerine erişim talebi konusunda aynı yönde tespitte bulunmuştur (anılan kararda bkz. § 46). Kaldı ki AİHM'in kararlarının birçoğu ile AİHS kapsamındaki haklara yönelik hazırladığı içtihat rehberleri yalnızca çevrim içi olarak erişilebilir olup ilgili internet sitesinde arama yapmayı gerektirmektedir.

19. Mevcut başvuruda başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesine erişiminin sağlanmamasına yönelik şikâyeti sonucunda İnfaz Hâkimliği başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi de daha fazla bir gerekçe belirtmeksizin başvurucunun itirazını reddetmiştir. Bununla birlikte başvurucunun kişisel durumu ile hakkındaki yargılama ve Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuruları ile bu başvurulara ilişkin erişmek istediği resmî internet sitesinin niteliği gözönüne alındığında gerek idare gerekse de mahkemeler tarafından; başvurucunun söz konusu resmî internet sitesine erişiminin neden eğitim ve iyileştirme faaliyeti kapsamında

kalmadığına, aynı zamanda söz konusu siteye erişim hâlinde ceza infaz kurumu düzeni ve güvenliğinin nasıl tehlikeye düşeceğine yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

20. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesine erişme talebinin reddine dair verilen kararlarda, Kanun'un amacı doğrultusunda ve yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvurucuya özgü, somut olay ve olgulara dayalı değerlendirmeler yapılmaksızın başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesinden yararlanma imkânının elinden alındığı görülmüştür. Bu kapsamda söz konusu müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı sonucuna varılmıştır. Netice itibarıyla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu kabul edilemez.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, bireysel başvuru formunda ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasının yanı sıra ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunmasına karşın Ağır Ceza Mahkemesinin kararında hükümlü olarak gösterildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. Başvuru konusu olayda; başvurucunun şikâyetine yönelik infaz hâkimliği kararında başvurucunun hukuki statüsünün tutuklu olarak belirtildiği ancak itiraz üzerine Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararda hükümlü olarak belirtildiği görülmektedir.

24. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır ([2. B.], B. No: 2015/19939, 11/12/2018, § 29).

25. Başvuru konusu olayda da Ağır Ceza Mahkemesi kararında başvurucunun suç işlediğine ilişkin suçlayıcı ifadelere yer verilmediği gibi başvurucu hakkındaki ceza yargılamasına yönelik herhangi bir sorgulama yapılmadığı, yalnızca başvurucunun talebine yönelik 5275 sayılı Kanun hükümleri kapsamında değerlendirme yapıldığı anlaşıldığından B. No: 2015/19939 sayılı karar doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin

ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bodrum İnfaz Hâkimliğine (E.2022/4273, K.2022/4300) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 1480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.